

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 23. märts 2022
(OR. en)

7426/22

AGRI 111
ENV 255
AGRIFIN 33
AGRIORG 35
SOC 180
COH 23
ALIM 2
COHAFA 36
DEVGEN 54

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	23. märts 2022
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 133 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmise

---

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 133 final.

Lisatud: COM(2022) 133 final

Brüssel, 23.3.2022
COM(2022) 133 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmine

1. SISSEJUHATUS

Venemaa provotseerimata sissetung Ukrainasse on veelgi destabiliseerinud juba niigi ebakindlaid põllumajandusturge. COVID-19 pandeemia ja kliimamuutused seavad põllumajanduse kogu maailmas surve alla. Valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli viimases aruandes kirjeldatakse, kuidas põuast, üleujutustest, kuumalainetest ja meretaseme tõusust tulenevad ohud toiduga kindlustatusele ja toitumisele on juba realiseerunud ning hakkavad globaalse soojenemise tõttu suurenema, mõjutades eelkõige haavatavaid piirkondi¹.

Juba enne sissetungi toimus kaubaturgudel märkimisväärne hinnatõus, mida põllumajandusturgudel oli tunda energia- ja väetisekulude kasvu ning sellest tuleneva põllumajandustoodete hinnatõusu kaudu. ELi toiduainete hinnad on eelmise veebruariga võrreldes tõusnud 5,6 %.

Toiduga varustamine ei ole ELis praegu ohus. EL on peamiste põllumajandustoodete osas suurel määral isemajandav, kuna ta on peamine nisu ja odra eksportija ning suudab üldiselt katta oma tarbimise muude põhikultuuride, näiteks maisi või suhkru puhul. EL on suuresti isemajandav ka loomsete saaduste, sealhulgas piimatoodete ja liha osas, välja arvatud mereannid.

Sissetung Ukrainasse ja üleilmne toormehindade buum tõstavad aga hindu põllumajandus- ja meresaaduste turgudel ning toovad esile **meie toidusüsteemi haavatavuse**: sõltuvuse nt energia, väetiste ja loomasööda impordist. See suurendab tootjate kulusid ja mõjutab toidu hinda, **põhjustades muret tarbijate** ostujõu ja **tootjate** sissetulekute pärast.

Kaubandushäired **tekitavad tõsist muret ka üleilmse toiduga kindlustatuse pärast**, mis tuleneb sõja lühiajalisest mõjust ja sellega kaasnevast pikaajalisest ebakindlusest. Ümberpiiratud Ukraina linnades valitseb ränk toidupuudus. Musta mere piirkonna teravilja ja õliseemnete olulised kaubavood on peaaegu peatunud.

Ukrainas toimuv sõda muutis märkimisväärselt turuootusi, mõjutades kõigi kaupade, sealhulgas põllumajanduslike esmatoodete hindu. **Toiduga kindlustatuse probleemid** on peamiselt koondunud **üleilmsele nisuturule**. Nisu futuuriturgude hinnad on alates invasioonist tõusnud 70 %. Maailma nisutoodang on löögi all nii tarnešoki tõttu, mis tuleneb Ukraina ja Venemaa osakaalust nisuturul, kui ka sisendikulude šokist, eelkõige maagaasi, lämmastikväetiste ja hapniku puhul. Et rahuldada maailma toiduvajadus käesoleval ja järgmisel hooajal, oleks vaja leida asendus 25 miljonile tonnile².

Rohkem kui kunagi varem on **aeg näidata üles solidaarsust**. Käesolevas teatises esitatakse komisjoni vastus Euroopa Ülemkogu 10. ja 11. märtsi 2022. aasta Versailles' deklaratsioonis esitatud üleskutsele esitada ettepanekud toiduainete hinnatõusu ja üleilmse toiduga kindlustatuse probleemi lahendamiseks. See põhineb olukorra

---

¹ [Kliimamuutused 2022: mõjud, kohandumine, haavatavus | Kliimamuutused 2022: mõjud, kohandumine, haavatavus \(ipcc.ch\)](#).

² Hinnanguliselt jääb Ukrainal kuni 2022. aasta juuni lõpuni eksportimata ligikaudu viis miljonit tonni nisu. Turustusaastal 2022/2023 eeldati veel 20 miljoni tonni Ukraina nisu eksporti, mis ei pruugi realiseeruda. Nende arvude puhul ei ole arvesse võetud mõju Venemaa nisu ekspordile.

hindamisel (1. lisa) ja tugineb nägemusele õiglasest, tervislikust ja keskkonnahoidlikust toidusüsteemist, mis on sätestatud Euroopa rohelises kokkuleppes ja strateegias „Talust taldrikule“. Teatises on esitatud **lühiajalised meetmed, et toetada toiduga kindlustatust ja põllumajandust** Ukrainas, üleilmset toiduga kindlustatust ning ELi põllumajandustootjaid ja tarbijaid. Samuti kutsutakse üles tegelema areneva kriisi käigus ilmnenud puudustega viisil, mis **tõhustab üleminekut kestlikele, toimekindlatele ja õiglastele toidusüsteemidele** ELis ja kogu maailmas.

2. ÜLEILMNE TOIDUGA KINDLUSTATUS

Venemaa sissetung Ukrainasse võib tõsiselt mõjutada üleilmset toiduga kindlustatust nii Ukrainas kui ka paljudes Aafrika (sh Sahara-taguse Aafrika), Lähis-Ida ja Lääne-Balkani riikides. Koos toiduainete hinnatõusuga võib see tõenäoliselt suurendada vaesust ja ebastabiilsust nendes riikides.

Toiduga kindlustatus sõjast räsitud Ukrainas on väga murettekitav, eriti seetõttu, et Venemaa paistab olevat tahtlikult sihikule võtnud ja hävitanud toidu varud ja ladustamiskohad. ÜRO hinnangul mõjutab see Ukrainas kuni 18 miljonit inimest, sealhulgas kuni 6,7 miljonit inimest, kes on äsja riigisiselt ümber asustatud. Linnades esineva toidupuuduse ning miljonite pagulaste ja ümberasustatud isikute tõttu on **Ukrainal vaja kiiret toiduabi**. Humanitaarabiorganisatsioonid, näiteks Maailma Toiduprogramm, pakuvad toiduabi ja laiendavad operatsioone. EL mobiliseerib abi nii elanikkonnakaitse kui ka humanitaarabi mehhanismide kaudu. ELi poolt Ukrainale ja Moldovale juba antava humanitaarabi maht on 93 miljonit eurot, sealhulgas toiduabi ja toetus põhivajaduste rahuldamiseks.

Sõjategevus ja üldine ebastabiilsus mõjutavad oluliselt 2022. aasta saaki Ukrainas, mida tuntakse Euroopa viljaaidana. Ukraina põllumajandustootjad vajavad tootmise tagamiseks seemneid, diislikütust, väetisi ja taimekaitsevahendeid. Komisjon toetab Ukrainat lühikese ja keskmise tähtajaga toiduga kindlustatuse strateegia väljatöötamisel ja rakendamisel, tagamaks, et sisendid jõuaksid võimaluse korral põllumajandusettevõtetesse ning et säiliksid transpordi- ja ladustamisrajatised, mis võimaldavad Ukrainal varustada oma kodanikke ja võita lõpuks tagasi oma eksporditurud. Komisjon teeb Lääne-Ukrainas koostööd ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooniga (FAO), et toetada väikesi põllumajandusettevõtteid ja kindlustada põllumajanduslik tootmine. Lisaks tagab komisjon Ukraina põllumajandusasutuste taotlusel, et säilitatakse juurdepääs ELi turgudele ja hõlbustatakse paindlikult nii importi Ukraina turgudele kui ka ekspordi Ukraina turgudelt. Ukraina valitsus kavatses rahastada põllumajandustootjate laenuintresse 25 miljardi grivna (760 miljoni euro) suuruse programmi raames, mis on osa paljudest uutest meetmetest, mille eesmärk on leevendada sõjast tingitud majanduslikku šokki. Lisaks pakuvad ELi põllumajandusorganisatsioonid Ukraina põllumajandustootjatele abi ja toetust.

Sõda mõjutab otseselt üleilmseid toiduvarusid (eelkõige nisu, mais, oder ja päevalilleõli) ning väetise- ja energiahindu. Praegune hinnatõus raskendab COVID-19, põudade ja muude konfliktide tõttu juba niigi keerulist sotsiaal-majanduslikku olukorda. **2021. aasta septembris oli 42 riigis enam kui 161 miljonit inimest teravas toidupuuduses**. Peaaegu igal kolmandal inimesel maailmas puudub juurdepääs piisavale toidule ja ligikaudu kolme miljardi inimese jaoks on tervislik toitumine kättesaamatu. Need arvud võivad veelgi suurened ja jääda 2030. aastaks kestliku arengu eesmärkide saavutamisest järjest kaugemale. ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni hiljutise analüüsi

kohaselt suureneb alatoitluse all kannatavate inimeste arv maailmas 7,6 miljoni inimese (mööduka šoki stsenaarium) kuni 13,1 miljoni inimese võrra (raske šoki stsenaarium).

Paljude madala sissetulekuga riikide ja isegi madalama keskmise sissetulekuga riikide jaoks tähendavad need asjaolud **(toidu) impordikulude tõusu** ajal, mil võlg on suurenenud ja vahetuskursid surve all. Riigid (nt Aafrikas, Lähis-Idas ja Lääne-Balkanil), kes impordivad suure osa oma toidust (eelkõige nisu, mis on oluline esmatarbekaup) Venemaalt ja Ukrainast, on tugevalt mõjutatud ning võivad kogeda kasvavaid pingeid, mis põhjustavad sotsiaalseid rahutusi, radikaliseerumist ja ebastabiilsust. Riigid, kes sõltuvad märkimisväärse osa oma põllumajandustoodangu puhul väetiste impordist (mõned neist sõltuvad ka nisuimpordist), seisavad silmitsi suurenevate kuludega, mis võivad põhjustada surnud ringi, mis ohustab tõsiselt toidutootmist järgmiste saagikoristuste ajal.

Nii humanitaarvajadused kui ka kulud tõenäoliselt suurenevad ja avaldavad humanitaarabile lisasurvet. Näiteks Maailma Toiduprogrammi hinnangul kasvavad nende tegevuskulud toidu- ja kütusehindade tõusu koosmõju tõttu praeguse tasemega võrreldes 26,1 miljoni euro võrra kuus. Võrreldes pandeemiaeelse tasemega moodustavad sellised lisakulud 63,8 miljonit eurot kuus.

EL, kes on oluline humanitaar- ja arenguabi andja toiduga ja toitumisalase kindlustatuse valdkonnas, pakub märkimisväärset rahalist ja poliitilist toetust. Alates 2015. aastast on EL kulutanud toiduabiks vähemalt 350 miljonit eurot aastas. Lisaks eraldas EL ajavahemikul 2014–2020 **arengukoostööks üle 10 miljardi euro, et parandada kõige vaesemate ja haavatavamate toiduga kindlustatust, aidata kaotada nälg ja tulla paremini toime alatoitluse kõigi vormidega**. EL eraldab aastatel 2021–2024 toitumisalase eesmärgiga rahvusvaheliseks koostööks vähemalt 2,5 miljardit eurot (1,4 miljardit eurot arenguabiks ja 1,1 miljardit eurot humanitaarabiks). 2021.–2027. aasta rahvusvahelise koostöö programmi raames toetab EL toidusüsteeme ligikaudu 70 partnerriigis.

Futuurihindade asümmeetriline kasv pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse **näitab**, et üleilmne **toiduga kindlustatuse probleem** on koondunud peamiselt nisuturule. **Geostrateegilisest seisukohast on äärmiselt oluline**, et EL panustaks tootmislünga täitmisse, et vähendada eeldatavat üleilmset **nisupuudust**. **EL ei ole mitte ainult suurim nisu netoeksportija, vaid ka maailma suurima saagikusega piirkond**³. Alates eelmisest suvest on EL eksportinud 19 miljonit tonni nisu ning juuni lõpuks on oodata veel 13 miljonit tonni. See näitaja võib veidi suurenedagi, kuna kõrged hinnad soodustavad eksporti. ELi 2022. aasta talinisu saagi väljavaated on head, kuna alad suurenesid eelmise aastaga võrreldes 1 % ja suuremates tootvates liikmesriikides ei kannatanud põllukultuurid talvel halbade ilmastikutingimuste all.

Lühiajalises perspektiivis vaatleb ja analüüsib komisjon korrapäraselt toidu hindu ja toiduga kindlustamatust, mida koordineeritakse teiste üleilmsete osalejatega, sealhulgas varude taset riigi ja piirkonna tasandil, tuginedes võimaluse korral põllumajandusturu infosüsteemile (AMIS). Komisjon jälgib vajadust nende kaupade järele, mille varud on üleilmselt madalad, et anda kestlike tavade abil õigeid turusignaale tootmise hoogustamiseks. **Humanitaarabi tuleks tõhustada** toidupuudusega riikidele ning konfliktidest mõjutatud riikidele Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas, Aasias ja Sahara-taguses

---

³ Nisu saagikus ELis on keskmiselt 5,3 tonni hektari kohta võrreldes 4,3 tonniga Ukrainas ja ligikaudu 3 tonni või vähemaga hektari kohta mujal maailmas.

Aafrikas. Abi peaks vajaduse korral lähtuma humanitaarabi, arengu ja rahu omavahelisel seotusel põhinevast lähenemisviisist ning laiendama toidukriiside ennetamise üleilmse võrgustiku tööd riiklikule ja kohalikule tasandile. Esimesel Euroopa humanitaarfoorumil (21.–23. märts 2022) algatati üleskutse võtta meetmeid, et **teha koostööd Euroopa tiimina üleilmse toiduga kindlustatuse humanitaarkriisi leevendamiseks**. Ühist tegevust tõhustades saavad EL ja selle liikmesriigid koos suurendada humanitaarabi andmist häda- ja taasteabiks.

Kavandatud **ELi erakorralise toetuse programmiga** Ukrainale (330 miljonit eurot) soovitakse aidata leevendada Ukraina elanikkonna kannatusi, mis tulenevad Venemaa sissetungist, tagades kaitse ning põhikaupade ja -teenuste kättesaadavuse. Meede aitab ühtlasi tugevdada Ukraina toimekindlust ja hübriidohtudega toimetulekut, sest sellega suurendatakse valitsuse, majandustegevuses osalejate, meedia ja kodanikuühiskonna suutlikkust tulla toime kriisi mõjuga ja aidata kaasa riigi taastumisele. Tähelepanu keskmes on ka väikesemahulise tsiviiltaristu rekonstrueerimine ja selle strateegiline planeerimine ning energiapuudus.

Seda saab täiendada makromajandusliku toetusega, kui abikõlblikkuse tingimused on täidetud, leevendusmeetmetega nende rühmade toetamiseks, keda (toidu)hindade tõus kõige rohkem mõjutab, ning sotsiaalkaitsemehhanismide tõhustamisega. **Samuti saab EL jätkata võlakergenduse integreerimist laiemasse poliitilisse dialoogi, rahastamisstrateegiasse ja meetmetesse, et toetada majanduse keskkonnahoidlikku taastamist**. Tuleks luua mehhanismid, et ennetada tulevasi šokke ja vähendada šokkide mõju, kui need siiski ilmnevad, selmet reageerida nende tagajärgedele.

Lisaks sellele jätkab EL jõuliselt (sealhulgas rahvusvahelistel foorumitel) **toidu ekspordipiirangute ja ekspordikeeldude vältimise** toetamist, kuna nende tulemus on katastroofiline, nagu näitas 2007.–2008. aasta kriis mitmel pool maailmas. Koordineerimine WTOs on väga oluline. Toimekindluse suurendamiseks julgustatakse importivaid riike tagama toidu tarneallikate parem mitmekesistamine. Lisaks on üleilmse toiduga kindlustatuse jaoks väga olulised hästi toimivad globaalsed tarneahelad ja logistika.

EL jätkab **keskpikas perspektiivis** riikide toetamist üleminekul toimekindlatele ja kestlikele põllumajandus- ja veeannistüsteemidele. See hõlmab analüütilist ja poliitilist toetust, mis töötati välja 2021. aasta toidusüsteemide tippkohtumise ning toitumise ja majanduskasvu tippkohtumise järelmeetmete raames. Sellega seoses tugevdab EL oma rahvusvahelist koostööd toidualaste teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas, sealhulgas etendab juhtrolli Rahvusvahelises Põllumajandusuuringute Konsultatiivgrupis (CGIAR), pöörates erilist tähelepanu kliimamuutustega kohanemisele ja nende leevendamisele ning loodusvarade säästvale majandamisele ja kaitsele, rakendades selliseid lähenemisviise nagu agroökoloogia, maastikukorraldus ja agrometsandus, kaubavoogude ja tootmissüsteemide mitmekesistamine ning toidukao ja toidujäätmete vähendamine. Lisaks tugevdab EL rahvusvahelist koostööd toitumise ja tervisliku toiduvaliku valdkonnas, sealhulgas humanitaarabi kaudu, samuti toimekindlate ja kaasavate väärtusahelate valdkonnas. Aafrika puhul on tõhustatud koostöö aluseks Aafrika Liidu ja ELi 2019. aastal kokku lepitud maaelu ümberkujundamise tegevuskava.

EL on valmis koos rahvusvaheliste organisatsioonidega ja käimasoleva G7 protsessi raames välja selgitama toiduainete netoimportijate nõudmised ja vajaduse korral neile reageerima, toetades sihipäraselt ja kooskõlastatult riiklikke tegevuskavasid (näiteks

kooskõlas toidusüsteemide tippkohtumise riiklike tegevuskavade ja Aafrika põllumajanduse igakülgse arendamise programmi (CAADP) kavadega Aafrikas).

EL mobiliseerib aktiivselt rahvusvahelist üldsust, et kiiresti laiendada humanitaarabile lisanduvat mitmepoolset tegevust. Selle käigus tuleb tagada, et ÜRO organid, kellel on toiduga kindlustatuse seisukohalt olulised volitused, suudavad võtta vajalikke meetmeid. Toiduga kindlustatus on kesksel kohal näiteks ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni volituste puhul. Kõnealusel organil on võtmeroll, et analüüsida ja käsitleda mõju, mida Venemaa sissetung Ukrainasse avaldab rahvusvahelistele toidusüsteemidele, ning vältida edasist halvenemist, pöörates erilist tähelepanu kõige haavatavamate inimeste kaitsmisele. EL töötab ka selle nimel, et tagada toiduga kindlustatuse lõimimine kogu ÜRO süsteemi, sealhulgas ÜRO Julgeolekunõukogu ja Peaassamblee jõupingutustesse rahvusvahelise rahu ja julgeoleku kindlustamisel.

Komisjon ettepanekul võiksid liikmesriigid teha järgmist:

- näidata üles solidaarsust Ukrainaga, pakkudes tihedas koostöös rahvusvaheliste partneritega **toiduabi, humanitaarabi ja toetust Ukraina põllumajandus- ja kalandussektorile;**
- jätkata võlakergenduse integreerimist laiemasse poliitilisse dialoogi, rahastamisstrateegiasse ja meetmetesse, et toetada majanduse keskkonnahoidlikku taastamist;
- tagada toiduhindade ja toiduga kindlustamatuse korrapärane jälgimine ja analüüs, mida tuleks koordineerida teiste üleilmsete osalejatega, sealhulgas jälgida varude taset riigi ja piirkonna tasandil ning teha varud abivajavatele riikidele kättesaadavaks;
- jätkata riikide toetamist üleminekul toimekindlatele ja kestlikele põllumajandus- ja veeannisüsteemidele;
- suurendada **humanitaarabi toiduga kindlustamatusest enim mõjutatud piirkondadele ja elanikkonnarühmadele;**
- kaaluda **makromajanduslikku toetust väikese sissetulekuga toidupuuduses arenguriikidele,** kui toetuskõlblikkuse tingimused on täidetud, et võtta leevendavaid meetmeid, toetamaks (toidu) hinnatõusust enim mõjutatud rühmi.
- Võtta sõna, sealhulgas rahvusvahelistel foorumitel, **toidu ekspordipiirangute ja ekspordikeeldude** vastu ning hästi toimiva **ühtse turu** poolt.

3. TOIDUGA KINDLUSTATUS ELIS

3.1. Toidu kättesaadavus ja taskukohasus

ELi jaoks **ei ole toidu kättesaadavus probleem,** kuigi väikese sissetulekuga leibkondade jaoks on probleemiks **toidu taskukohasus.**

Paljude põllumajandustoodete puhul on EL suuresti isemajandav, olles ühtlasi nisu netoeksportija. EL on siiski märkimisväärne netoimportija konkreetsete toodete puhul, mida võib olla keeruline (kiiresti) asendada, nagu söödavalk, päevalilleõli või mereannid. Tarbijaid ei ähvarda ulatuslik puudus. Kuigi ELi stabiilne toiduga varustatus ei ole ohus,

tõstab kõnealune haavatavus koos toiduainete tarneahela sisendikulude suurenemisega toiduainete hindu veelgi kõrgemale. Kui põllumajandusettevõtete märkimisväärselt suuremaid tootmiskulusid ei kompenseeri kõrgemad hinnad, võib see mõjutada tarnekindlust.

Seda arvesse võttes lõi komisjon hiljuti uue **Euroopa toiduga kindlustatuse kriisiks valmisoleku ja sellele reageerimise mehhanismi (EFSCM)⁴**, mille eesmärk on parandada Euroopa ja riikide ametiasutuste ning asjaomaste ELi mittekuuluvate riikide ja erasektori sidusrühmade koordineerimispuudlusi, et tagada toiduainetega varustatus ja toiduga kindlustatus kriisi ajal. Mehhanismi raames, mis alustas tööd 9. märtsil 2022, kaardistatakse põhjalikult **ELi toiduainete tarneahela riskid ja nõrgad kohad**, millele järgnevad soovitusel ja asjakohased leevendusmeetmed.

Hästi toimiv **ühtne turg on ELi toiduga kindlustatuse ja toiduohutuse nurgakivi ka praeguses kriisis**. Meie tarneahelad on üksteisest sõltuvad ja mis tahes põhjendamatul ühtse turu piiramisel võivad olla soovimatud tagajärjed, mis võivad ohustada meie varustamist ohutu toiduga. Komisjon on kindlalt vastu liikmesriikide meetmetele, mille eesmärk on kaitsta kodumaist toidutootmist ekspordi takistamisega. Sellised **kaubandust moonutavad meetmed on a priori ühtse turuga kokkusobimatud ja neil on lõppkokkuvõttes negatiivne mõju toiduga kindlustatusele**. On oluline, et liikmesriigid kooskõlastaksid meetmeid, et parandada kaubavooge ning tuua kaupu ja toiduaineid sinna, kus neid kõige rohkem vajatakse. **Ühtse turu erakorraliste meetmete paketi** loomine tugevdab veelgi liidu valmisolekut ja koordineerimisvõimet ning vähendab põhjendamatute piirangute ohtu. Komisjon ja liikmesriigid **uurivad välismaiste otseinvesteeringute tausta** määruse (EL) 2019/452 raames, mille kohaselt võivad nad kaaluda välismaiste otseinvesteeringute võimalikku mõju kriitiliste sisendite tarnimisele ja toiduga kindlustatusele. Uusi juhtumeid hinnatakse põhjalikult, pidades silmas nende võimalikku mõju toiduga varustamisele ja toidu hindadele.

Erilist tähelepanu tuleks pöörata kõige haavatavamatele, sealhulgas Ukrainast pärit pagulastele ning väikese sissetulekuga inimestele, keda juba mõjutavad kõrged energiahinnad ja kes kannatavad endiselt COVID-19 pandeemia põhjustatud sotsiaal-majandusliku šoki all. Uuringud on näidanud, et pärast toiduainete hinnatõusu 2008. aastal on leibkonnad ostnud keskmiselt vähem puu- ja köögivilju ning läinud üle odavamatele toiduainetele, mis kipuvad olema kaloririkkad ja toitainevaesed (st ei sisalda tervisele olulisi vitamiine, mineraalaineid ja kiudaineid).

Toiduainete hinnatõusu kontekstis on olulised sotsiaalpoliitilised meetmed, et kaitsta kõige haavatavaid kodanikke toiduga kindlustamatuse eest ja tagada, et kõik, eriti haavatavad rühmad, nagu lastega pered, eakad ja väikse sissetulekuga inimesed, saaksid endale lubada piisavas koguses tervislikku ja täisväärtuslikku toitu. Kõnealused meetmed peavad olema seotud integreeritud lähenemisviisiga, mis on suunatud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse algpõhjustele. Lisaks antakse Euroopa lastegarantiiga liikmesriikidele suuniseid, kuidas tagada abivajavatele lastele tegelik juurdepääs piisavale ja tervislikule toitumisele, sealhulgas vähemalt ühele tasuta tervislikule toidukorrale igal koolipäeval.

Liikmesriigid võivad kasutada ELi vahendeid, nagu Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks (FEAD), mis toetab ELi liikmesriikide meetmeid toidu- ja/või esmase materiaalse abi andmiseks enim puudust kannatavatele isikutele, jõudes

---

⁴ COM(2021) 689, 12.11.2021, „Hädaolukorrakava, et tagada kriisi ajal toiduainetega varustamine ja toiduga kindlustatus“.

toiduabiga rohkem kui 15 miljoni inimeseni. Liikmesriigid saavad oma vahendeid täiendada, võttes kasutusele ühtekuuluvust ja Euroopa territooriume toetava taasteabi (REACT-EU) ning kasutades parimal viisil ära oma FEADi programmide täiendava paindlikkuse, mida pakuvad ühtekuuluvusmeetmed pagulaste toetamiseks Euroopas (CARE), mille komisjon hiljuti välja pakkus.

Et leevendada kõrgete toiduhindade mõju kõige haavatavamatele inimestele, võivad liikmesriigid rakendada **vähendatud käibemaksumäärasid** ja julgustada ettevõtjaid alandama hinda tarbijate jaoks. 2021. aasta detsembris leppis nõukogu kokku käibemaksumäärade reformis ELi tasandil, mis võimaldab liikmesriikidel veelgi vähendada oma maksumäärasid kuni 0 %-ni teatavate põhivajadusi rahuldavate kaupade ja teenuste, eelkõige toidu puhul. Liikmesriigid võivad juba praegu seda võimalust kasutada ning teha leibkondadele kindlasummalisi ülekandeid, mis on tõhus ja tulemuslik lahendus taskukohasuse tagamiseks.

3.2. ELi põllumajandusturgude stabiliseerimine ja tootjate toetamine

Turudünaamika mõjutab tootjate valikuid. Kõrgetest hindadest tuleneva surve leevendamiseks võivad lühiajalised kohandused vähendada nõudlust kütuse ja sööda järele ning suurendada pakkumist, stimuleerides suuremas mahus suvinisu kasvatamist. Põllumajandustootjad võtavad aina rohkem kasutusele kestlikke tavasid, mida tuleks veelgi julgustada.

Ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) ja ühise kalanduspoliitikaga (ÜKP) nähakse ette rida meetmeid, sealhulgas **hindade turvavõrk** ja võimalus võtta **erakorralisi meetmeid**. Neid meetmeid saab rakendada stabiilsete turgude tagamiseks ja erandlike asjaoludega tegelemiseks. Sihtotstarbeline toetus tootjatele, kes seisavad silmitsi sisendikulude suurenemisega, on vajalik, kuid ei tohiks kahjustada toimekindlama ja kestlikuma toidusüsteemi pikaajalisi eesmärke.

Komisjon **jälgib praegust olukorda tähelepanelikult** alates 2008. aastast välja töötatud turuteabevahendite⁵ põhjal. Selleks et paremini jälgida varude taset keskkonnas, kus hinnad on kõrged ja tajutakse ebakindlust tarnete suhtes, teeb komisjon liikmesriikidele ettepaneku, et nad **esitaksid igakuised andmed** toiduks ja söödaks mõeldud esmatarbekaupade **eravarude kohta**, et anda õigeaegne ja täpne ülevaade nende kättesaadavusest.

Praegust erandlikku olukorda silmas pidades on komisjon teinud ettepaneku **500 miljoni euro suuruse toetuspaketi** kohta, sealhulgas kasutades kriisireservi, et toetada Ukrainas toimuva sõja tõsistest tagajärgedest kõige enam mõjutatud tootjaid. Sellele tuginedes võiksid liikmesriigid anda põllumajandustootjatele rahalist toetust, et aidata kaasa üleilmsele toiduga kindlustatusele või tegeleda suurematest sisendikuludest või kaubanduspiirangutest tulenevate turuhäiretega. Prioriteediks tuleks seada kestlikke tavasid kasutavate põllumajandustootjate toetamine, tagades samas, et meetmed on suunatud sektoritele ja põllumajandustootjatele, keda kriis on kõige rängemalt tabanud. Selleks et lahendada sel sügisel võimalikke rahavooga seotud probleeme, võimaldab

⁵ ELi põllumajandusliku toidutööstuse turgude vaatlusrühmad: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories_et. Euroopa kalandus- ja vesiviljelustoodete turu seirekeskus (EUMOFA): <https://www.eumofa.eu/>. Põllumajandustoodete lühiajaline turuväljavaade, järgmine väljaanne on kavas avaldada 4. aprillil 2022: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/outlook/short-term_et#arablecrops.

komisjon liikmesriikidel teha põllumajandustootjatele alates 16. oktoobrist 2022 **suuremaid otsetoetuste ettemakseid** ning võtta pindala ja loomadega seotud maaelu arengu meetmeid.

ELi pakkumine on piiratud viljaka maa kättesaadavusega. ELi tootmisvõimsuse suurendamiseks võttis komisjon täna vastu rakendusakti, millega lubatakse liikmesriikidel erandkorras ja ajutiselt **teha erandeid teatavatest rohestamiskohustustest**. Eelkõige võivad nad lubada 2022. aastal **kasvatada mis tahes toidu- ja söödakultuure** ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-alade hulka kuuluval kesal, säilitades samal ajal keskkonnasäästlikumaks muutmise toetuse täieliku taseme. See ajutine paindlikkus võimaldab põllumajandustootjatel sel aastal oma viljeluskavasid kohandada ja laiendada.

Komisjon toetab liikmesriike, kui nad kasutavad võimalusi **vähendada biokütuste segamise osakaalu**, mis võib kaasa tuua biokütuste lähteainete tootmiseks kasutatava ELi põllumajandusmaa vähenemise, alandades seega survet toidu- ja söodaturgudele.

Kalandussektori ettevõtjate puhul kaalub komisjon EMKVF⁶ kriisimehhanismi kasutuselevõtmist, mis on kavandatud erakorralisteks sündmusteks, mis põhjustavad märkimisväärseid turuhäireid. See võimaldab liikmesriikidel maksta hüvitist ettevõtjatele saamata jäänud tulu ja majandusliku kahju eest ning kalandustooteid ladustavatele tunnustatud tootjaorganisatsioonidele ja -liitudele.⁷

Selleks et võimaldada liikmesriikidel kõrvaldada tõsised majandushäired, mis tulenevad Ukrainas toimuvast sõjast, võttis komisjon 23. märtsil 2022 vastu uue eraldiseisva **ajutise kriisiraamistiku**. See raamistik võimaldab toetada kriisist otseselt või kaudselt mõjutatud ettevõtjaid, sealhulgas põllumajandustootjaid ja kalureid, likviidsustoetuse ning suuremate gaasi- ja elektrikulude katmiseks antava abi vormis. Raamistik võimaldab abi, sealhulgas otsetoetusi, kriisist mõjutatud tootjatele (näiteks neile, keda mõjutab sisendikulude (eelkõige sööda- ja väetisekulude) märkimisväärne suurenemine) ning energiamahukatele ettevõtjatele (nt väetisetootjad ja töötlev tööstus).

Lühikeses perspektiivis on murettekitav ka **loomasööda kättesaadavus**. Kariloomakasvatajad ja vesiviljelustootjad otsivad juba praegu alternatiivseid tarneallikaid sõja tõttu kaotatud tarnete asendamiseks. Mõned liikmesriigid on otsustanud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, erandkorras ja ajutiselt kasutada olemasolevat ELi õigusaktide⁸ paindlikkust impordi suhtes, mis ei ohusta toiduohutust ega tarbijate tervist. Komisjon jälgib selliseid riiklikke meetmeid. Võttes arvesse kõnealuse sektori konkreetseid raskusi, võetakse sealihaturu toetamiseks kasutusele ka turu turvavõrgu meetmed.

Kõrged väetisehinnad soodustavad tõhusamat kestlikumate alternatiivide kasutamist ja edendavad innovatsiooni nende kasutamisel, aidates kaasa strateegia „Talust taldrikule“ eesmärgile vähendada 2030. aastaks toitainete kadu 50 %. Näiteks mahepõllumajanduses

---

⁶ Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKVF) vastavalt määruse (EL) 2021/1139 artikli 26 lõikele 2.

⁷ Kooskõlas määruse (EL) nr 1379/2013 (kalandus- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta) artiklites 30 ja 31 sätestatud ladustamismehhanismiga.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. veebruari 2005. aasta määrus (EÜ) nr 396/2005 taimses ja loomses toidus ja söödas või nende pinnal esinevate pestitsiidide jääkide piirnormide ja nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ muutmise kohta.

kasutatakse piiratud koguses mineraalväetisi ja seetõttu on see hindade tõusust vähem ohustatud. Lühemas perspektiivis peab **mineraalväetiste maksumus ja kättesaadavus** olema siiski jätkuvalt prioriteet, kuni minnakse üle kestlike väetiselike või väetamismeetodite kasutamisele. ELi väetisetööstusel peab olema juurdepääs vajalikule impordile, sealhulgas gaasile väetiste tootmiseks ELis. Jälgitakse väetisehindu ja põllumajandustootjate varustamist, tagamaks, et ELis ei satuks saagi saamine ohtu.

4. TOIDUSÜSTEEMI TOIMEKINDLUSE TAGAMINE

4.1. Kestlikud toidusüsteemid

Kuigi lühiajalised erakorralised toetusmeetmed on olulised, ei asenda need seda, kui oluline on pikas perspektiivis suunata toidusektor ümber kestlikkusele ja toimekindlusele.

Toidu kestlikkus on toiduga kindlustatuse jaoks äärmiselt oluline. Ilma strateegias „Talust taldrikule“ ja elurikkuse strateegiates sätestatud üleminekuta on toiduga kindlustatus keskpikas ja pikas perspektiivis tõsiselt ohus, millel on kogu maailmas pöördumatu mõju. Nende strateegiate rakendamisel soovib komisjon **tagada, et ELi põllumajanduse ning kala- ja mereandide tootmise üldist tootlikkust ei kahjustataks.**

Olles väga teadlik meie tervise, ökosüsteemide, tarneahelate, tarbimisharjumuste ja planeedi taluvuspiiride vahelistest seostest, esitas komisjon strateegias „Talust taldrikule“ oma nägemuse **õiglasest, tervislikust ja keskkonnahoidlikust toidusüsteemist.** Selles strateegias rõhutas komisjon ELi toidusüsteemi toimekindluse tähtsust, et tagada kodanikele igas olukorras juurdepääs piisavale taskukohasele toidule ning minna õiglasel ja demokraatlikul viisil üle kestlikele toidusüsteemidele kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga.

Praegune kriis toob esile ELi toidusüsteemi sõltuvuse imporditud sisenditest, nagu fossiilkütused, väetised, sööt ja toorained, kinnitades vajadust **orienteerida ELi põllumajandus** ja ELi toidusüsteemid **põhjalikult ümber** kestlikkusele kooskõlas roheline kokkuleppe ja reformitud ÜPPga ning sellele peavad aitama kaasa maapiirkondade pikaajalises visioonis⁹ kavandatud meetmed.

Sisendite (toitained, pestitsiidid) parem ja väiksem kasutamine ning mahepõllumajandus (mis sõltub vähem sellistest sisenditest) on kestlikule põllumajandusele ülemineku tugisambad. Raiskava tagasiheite lõpetamine merel ning võitlus ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu viib kalavarud jätkusuutlikule tasemele. Praegune kriis toob esile ka tegevusetuse kulud, sealhulgas pakilise vajaduse tegeleda probleemidega, mis on seotud põllumajanduse tootlikkusega ja maakasutuse kaudse muutuse keskkonnamõjudega, sealhulgas kolmandates riikides.

Innovatsioon teadusuuringute, teadmiste, tehnoloogia, agroökoloogia ja parimate tavade kasutuselevõtu kaudu võib leevendada survet sisendikuludele, kahjustamata tootmisvõimsust, **tuues kaasa pikaajalised edusammud tootlikkuses**, et saavutada rohepööre. Veelgi olulisem on, et see aitab saavutada ühiskonnas põhjalikke muutusi, vähendades toidu raiskamist, soodustades taimepõhisemat toitumist ja luues partnerlusi

⁹ ELi maapiirkondade arengu pikaajaline visioon – tugevamad, ühendatud, vastupanuvõimelised ja jõukad maapiirkonnad 2040. aastaks (COM/2021/345 final).

kolmandate riikidega jätkusuutlike toidusüsteemide arendamiseks. Parem teave meie toidu kestlikkuse kohta annab tarbijatele võimaluse teha kestlikke valikuid. Toidukao ja toidu raiskamise vastu võitlemine vähendab survet piiratud loodusvaradele ja toob kaasa kokkuhoiu ning toidu ülejäägi ümberjaotamine aitab abivajajaid.

Prioriteediks tuleb seada meetmed, mis suurendavad **jätkusuutlikult saagikust** nii tehnoloogilise kui ka agroökoloogilise innovatsiooni kaudu. Komisjon teeb ettepaneku uute eeskirjade kohta, et hõlbustada **bioloogilisi toimeaineid sisaldavate taimekaitsevahendite** turuleviimist. Samuti hindab ta võimalusi uute eeskirjade kehtestamiseks **uute geenitehnoloogiate** kohta, mis võivad luua taimesorte, mis on vähem vastuvõtlikud muutuvate temperatuuride ja kliimaohutude suhtes, vastupidavamad taimekahjurite suhtes ja tõhusamad väetiste kasutamisel. Mulla viljakuse kaitsmiseks on programmi „Euroopa horisont“ missiooni „Euroopa mullakokkulepe“ eesmärk luua 100 eluslaborit ja majakaprojekti, et juhtida üleminekut heas seisundis mullastikule.

Praegune sügav kriis näitab, et tuleb **kiirendada toidusüsteemi muutmist kestlikuks**, et tulevasteks kriisideks paremini valmistuda. ÜRO toidusüsteemide 2021. aasta tippkohtumise tulemusel osaleb komisjon kaheksas koalitsioonis,¹⁰ mille eesmärk on toidusüsteemi ümberkujundamine ja toimekindlus ning kestliku tootlikkuse kasv.

ÜPP 2023.–2027. aasta strateegiakavadel on oluline roll **kestlike põllumajandustavadele ja toimekindlatele tootmissüsteemidele** ülemineku toetamisel, eelkõige rohkem tulemustele suunatud poliitikaraamistiku ning tõhusamate poliitikavahendite ja mehhanismide kombineerimise kaudu. Sellele keskendutakse komisjoni tulevastes tähelepanekutes liikmesriikide kavandatavate kavade kohta.

Komisjon kutsub liikmesriike üles tagama **sissetulekutoetuse õiglasem jaotamine**, et suurendada eelkõige selliste väikeste ja keskmise suurusega põllumajandusettevõtete toimekindlust, keda mõjutab turgude volatiilsus, mis võib ohustada järjepidevust. Samuti julgustab komisjon liikmesriike kasutama rohkem Euroopa maaelu arengu põllumajandusfondi, et rahastada **riskijuhtimisvahendeid**, aidata põllumajandustootjatel toime tulla saamata jäänud tuluga ning toetada lühikeste tarneahelate arendamist ja põllumajandusettevõtete sissetulekute muud liiki mitmekesistamist. Samuti tervitab komisjon kava hõlbustada põllumajandustootjate **juurdepääsu krediidile**, et nad saaksid investeerida kestlikesse tootmismeetoditesse, sealhulgas näiteks taastuvenergia tootmisse ja kasutamisse.

Sellega seoses loodab komisjon ka, et liikmesriigid määravad kindlaks ja viivad ellu uue tingimuslikkuse mehhanismi viisil, mis **maksimeerib kliima- ja keskkonnaeesmärke, minimeerides samal ajal selle võimalikku lühiajalist mõju tootmisvõimsusele**. Näiteks peaks elurikkuse võimaldamiseks ettenähtud minimaalne osa põllumaad keskenduma pigem mittetootlike elementide, näiteks maastikuelementide (nt hekid ja puud) säilitamisele ja loomisele kui kesaks jätmisele (mis piiraks ELi tootmispotentsiaali).

Liikmesriike kutsutakse üles oma ÜPP strateegiakavasid läbi vaatama, et toetada põllumajandustootjaid **väetiste tõhusust optimeerivate** tavade vastuvõtmisel,

¹⁰ Kaheksa koalitsiooni, milles komisjon osaleb, on järgmised: „Toit ei ole prügi“, „Tervislik toit lastele ja teistele kestlikust toidusüsteemist“, „Koolitoidu koalitsioon“, „Veeannid ja sinitoit“, „Agroökoloogia“, „Kaotada nälg“, „Toidukriiside leevendamine humanitaarabi-, arengu- ja rahumeetmete raames“, „Tootlikkuse kestlik kasv“. Lisateave <https://foodsystms.community/coalitions/>.

vähendades seeläbi nende kasutamist. Seda saab teha eelkõige täppispõllumajanduse abil, kuid oluline roll on ka mahepõllumajandusel, agroökoloogial ja tõhusamal kasutamisel toitainete haldamise alase nõustamise ja koolituse kaudu. Liikmesriigid peaksid sellega seoses täielikult ära kasutama oma ÜPP strateegiakava võimalusi ning optimeerima ja vähendama muude sisendite, näiteks antibiootikumide ja pestitsiidide kasutamist, ning tegelema süsinikku siduva põllumajandusega.

4.2. Toimekindluse suurendamine fossiilkütustest ja imporditud sisenditest sõltuvuse vähendamise kaudu

ELi toidusektori toimekindlus nõuab mitmekülgeid impordiallikaid ja turuväljundeid ambitsioonika ja tugeva kaubanduspoliitika kaudu nii mitmepoolselt kui ka kaubanduslepingute kaudu. Ukrainas toimuv sõda ja turgude reaktsioon tõid esile vajaduse tegeleda Euroopa põllumajandus- ja kalandussektori sõltuvusega energiast ja energiamahukast impordist.

Eriti oluline on vähendada sõltuvust fossiilkütusega toodetud mineraalväetistest. **Lämmastikväetisi** toodetakse peamiselt maagaasi abil (nii energiaallikana kui ka reagentina). Investeeringud ringbiomajandusse aitavad asendada fossiilkütustel põhinevaid tooteid, materjale ja energiat, aidates seeläbi vähendada majanduse CO₂ heidet.¹¹ Mineraalväetiste tootmine puhta tehnoloogia abil on oluline innovatsioonivaldkond. Komisjon toetab üleminekut **taastuvallikatest toodetud ammoniaagile**,¹² nt väetisetootjate puhul, saastevaba vesiniku kasutuselevõtu kaudu, nagu on sätestatud komisjoni vesinikustrateegias,¹³ mida toetab **Euroopa saastevaba vesiniku liit** ja 800 miljonit eurot investeeringuid.

Fosfaat ja kaaliumkarbonaat on olulised toitained, et tagada kvaliteetsete põllukultuuride hea saagikus. Mõlema impordist sõltutakse tugevalt, kuna enamik varusid asub kolmandates riikides, sealhulgas Venemaal, Hiinas, Marokos ja Valgevenes. Venemaa ja Valgevene kaaliumkarbonaadi eksport moodustab 40 % selle toote kaubandusest maailmas. Hiljuti vastu võetud sanktsioonide järel peab EL asendama nende kahe riigi impordi (60 % kaaliumkloriidi ja 35 % fosfaatide puhul) muude allikatega. Juba sõlmitud vabakaubandusleping võib hõlbustada nende sisendite hankimist muudest allikatest. Komisjon jälgib olukorda hoolikalt, et ennetada võimalikke puudujääke ja võtta vajaduse korral ajutisi parandusmeetmeid selliste hangete hõlbustamiseks.

Liit investeerib **programmi „Euroopa horisont“** kaudu veelgi enam teadusuuringutesse ja innovatsiooni, et asendada sünteetiliste väetiste kasutamine ning kiirendada ELis üleminekut kestlikele, ringmajandusel põhinevatele ja ressursitõhusatele toidusüsteemidele. Programmi „Euroopa horisont“ ühe tööprogrammi alusel aastateks 2021–2022 eraldatakse ring- ja biomajandussektoritele mahukas eelarve – 268,5 miljonit eurot. Lisaks rahastatakse bioressursipõhise ringmajandusega Euroopa partnerlust kuni ühe miljardi euro ulatuses seitsmeks aastaks, millega tugevdatakse esmatootjate positsiooni. See toetab biomajanduse strateegias esitatud paljulubavaid teguviise, nagu **biomassi säästva kasutamise suurendamine, väärtuslike toitainete** (sealhulgas

¹¹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-value-chains_en.pdf.

¹² Näiteks Hispaanias, Madalmaades, Austrias ja Rootsis võiks lühikeses ja keskpikas perspektiivis käivitada projekte suurusjärgus 30–35 miljartrit eurot.

¹³ COM(2020) 301 final.

fosfaatide¹⁴ ja sõnnikust saadud toitaine) **taaskasutamine** ning **bioressursipõhiste alternatiivide tootmine** (sealhulgas kasutades kõrvalsaadusi, jääke ja jäätmevooge), et sulgeda toitaineringlus, kaitstes samal ajal vee-, õhu- ja mullakvaliteeti. Hõlbustatakse ringmajandusest pärit toodete juurdepääsu siseturule.¹⁵ Komisjon kaalub ka edaspidi ohutuid regulatiivseid meetmeid, et võimaldada sõnnikust saadud taaskasutatud toitaine laiemat kasutamist. Peale selle töötab komisjon koos liikmesriikidega välja toitaine majandamise lõimitud kava, et vähendada toitaine saastet tekkekohas ning suurendada loomakasvatuse sektori kestlikkust.

Energiakasutus põllumajanduses ja mereandide tootmises on tänu tõhususe suurenemisele tööstusriikides juba vähenemas¹⁶. Selleks on veel arenguruumi tänu **lämmastiku tõhusamale kasutamisele, biomassi väärtustamisele ja toidujäätmete vähendamisele**. Sihtotstarbeliste teadusuuringute ja innovatsiooni eesmärk on veelgi parandada väetiste kasutamise tõhusust põllumajandusettevõtte tasandil, kasutades muu hulgas **täppispõllumajanduse** meetodeid. Lisaks edendatakse ELi rahastamisega teadusuuringuid kestlike toidutootmissüsteemide, sealhulgas **segapõllumajanduse, agroökoloogia või mahepõllumajanduse** valdkonnas. Liblikõielised kultuurid, mis seovad lämmastikku ja kasutavad vähem lämmastikväetisi, mängivad nendes tootmissüsteemides suurt rolli ja neile pööratakse erilist tähelepanu. Traktorite diislikütuse kasutamist saaks vähendada innovatsiooni abil, mis vähendab taimekaitsevahendite kasutamist ja mehaanilist umbrohutõrjet.

Kalavarude säästev majandamine koos energiatõhusamate kalalaevadega aitab samuti vähendada fossiilkütuste kasutamist mereandide tootmiseks.

Taastuvenergia tootmise ja kasutamise kiirendamine on veel üks prioriteet, millele aitavad kaasa ÜPP strateegiakavad, EMKVF¹⁷ ja taasterahastu „NextGenerationEU“. Tuule, päikeseenergia või biogaasi abil elektri tootmine põllumajandusettevõtetes tugevdab mitte ainult nende konkreetsete põllumajandusettevõtete toimekindlust, vaid aitab kaasa ka Euroopa energiavarustuse kindlusele ja jätkusuutlikkusele. Praeguses kriisis peame vältima seda, et toidu- ja söödakultuuride kasutamine biokütuste lähteainena suureneb. Komisjon kutsub liikmesriike üles suurendama investeringuid jätkusuutlikest biomassiallikatest, sealhulgas eelkõige põllumajandus- ja vesiviljelusjäätmetest ja -jääkidest pärit biogaasi kasutatavasse põllumajandusettevõtetesse või -ühistutesse, kinnistades väärtuse loomist maamajandusse.

Sõltuvuse vähendamine söödaimpordist on osa ELi toidusüsteemi ulatuslikumast ümberkujundamisest, sealhulgas üleminekust taimepõhisemale toitumisele ning toimekindlama ja autonoomsema toidusüsteemi tagamisest. Euroopa Ülemkogu kutsus oma Versailles' deklaratsioonis üles edendama **ELis taimsete valkude tootmist**.

Vähemalt 19 liikmesriiki kavatsesid oma ÜPP strateegiakavades aastateks 2023–2027 kasutada võimalusi anda valgurikaste kultuuride puhul tootmiskohustusega seotud

¹⁴ Näiteks: „Phos4You: deploying phosphorus recycling from wastewater in North-West Europe” (reoveest fosfori ringlussevõtu alustamine Loode-Euroopas) [Phos4You - PHOSphorus Recovery from waste water FOR YOUR Life | Interreg NWE \(nweurope.eu\)](https://www.phos4you.eu/).

¹⁵ Pärast ELi väetisetoodete turul kättesaadavaks tegemist käsitleva määruse (EL) 2019/1009 jõustumist 15. juulil 2022.

¹⁶ Crippa *et al.*, (2021), Nature Food, [http://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9](https://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9).

¹⁷ Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKVF).

toetust. Komisjon kutsub liikmesriike üles kasutama ka muid võimalusi taimsete valkude tootmise toetamiseks, sealhulgas sihtotstarbelisi valdkondlikke sekkumisi osana **kestlikest põllumajandussüsteemidest, mis põhinevad mitmekesistel söödaallikatel**. Komisjon pöörab oma kokkuvõtlikus hinnangus liikmesriikide ÜPP strateegiakavade kohta¹⁸ valgurikastele kultuuridele erilist tähelepanu ning vaatab läbi poliitika, mis on määratud kindlaks 2018. aasta aruandes, mis käsitles taimsete valkude arendamist ELis¹⁹.

Komisjon teeb järgmist:

- toetab enim puudust kannatavate isikute jaoks loodud Euroopa abifondi (FEAD) kaudu ELi riikide meetmeid toidu- ja/või esmase materiaalse abi andmiseks enim puudust kannatavatele isikutele;
- koostab 500 miljoni euro suuruse toetuspaketi, et toetada enim mõjutatud põllumajandustootjaid;
- võtab kasutusele turu turvavõrgu meetmed, et toetada konkreetseid turge ja võimaldada otsetoetuste ettemaksete suurendamist käesoleva aasta lõpupoole;
- kohaldab riigiabi jaoks uut iseseisvat ajutist kriisiraamistikku;
- lubab liikmesriikidel teha 2022. aastal erandeid teatavatest rohestamiskohustustest, et võtta tootmises kasutusele täiendav põllumajandusmaa.

Liikmesriike innustatakse:

- kasutama uusi ÜPP strateegiakavasid, et seada esikohale investeeringud, mis vähendavad sõltuvust gaasist ja kütusest ning sellistest sisenditest nagu pestitsiidid ja väetised, nt:
  - investeeringud kestlikku biogaasi tootmisse, vähendades sõltuvust Venemaa gaasist;
  - investeeringud täppispõllumajandusse, vähendades sõltuvust sünteetilistest ja mineraalväetistest ning keemilistest pestitsiididest;
  - toetus süsinikku siduvale põllumajandusele, vähendades kasvuhoonegaaside heitkoguseid ja tagades põllumajandustootjatele parema sissetuleku;
  - toetus agroökoloogilistele tavadele, vähendades sõltuvust keemilistest sisenditest ja tagades püsiva toiduga kindlustatuse;
- tagama sotsiaalkaitse süsteemide tõhusus ja katvus ning abivajajate juurdepääs põhiteenustele.

5. KOKKUVÕTLIKUD MÄRKUSED

Provotseerimata sõda Euroopas on toonud taas kaasa toiduga kindlustamatuse Ukrainas – riigis, kus on ühed kõige viljakamad mullad Euroopas.

Euroopa Ülemkogu Versailles' deklaratsioonis kutsutakse komisjoni üles võtma kiireloomulisi meetmeid, et tagada võimalikult kiiresti võimalused toiduainete

¹⁸ Määruse (EL) 2021/2115 artikli 141 lõige 2.

¹⁹ COM(2018) 757 final.

hinnatõusu ja üleilmse toiduga kindlustatuse probleemi lahendamiseks. Käesolevas teatises esitatakse kiired ja töös olevad meetmed Ukraina kodanike toiduga kindlustatuse toetamiseks ning toiduga kindlustatuse toetamiseks toiduainete puuduse all kannatavates riikides. Selles käsitletakse toidu taskukohasust ELis ja konkreetseid lühiajalisi probleeme tootjate jaoks, kes seisavad silmitsi suurte sisendikuludega. Teatises tuletatakse meelde komisjoni pühendumust rohelisele kokkuleppele ja strateegiale „Talust taldrikule“ ning sätestatakse keskpika perioodi meetmed, et toetada üleminekut kestlikule toidusüsteemile.

Komisjon kutsub liikmesriike üles aktiivselt osalema ja kiiresti rakendama vajalikke meetmeid pakiliste probleemide lahendamiseks ja pikaajaliste nõrkade kohtade kõrvaldamiseks. Liikmesriikidel on võimalik rakendada paljusid neist meetmetest ilma täiendava reguleeriva raamistikuta ELi tasandil. Eelkõige nõuab komisjon tungivalt, et liikmesriigid vaataksid vajaduse korral läbi oma ÜPP kavad, et tagada toidusüsteemi toimekindlus.

Samal ajal tugevdab komisjon oma jõupingutusi ja suurendab koostööd rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste peamiste osalejatega, et õigeaegselt ja tõhusalt käsitleda tagajärgi, mille toob kaasa Venemaa sissetung Ukrainasse üleilmsele toiduga kindlustatusele.